

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. De Subjecto Virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

ritatis Apolloniae, eademque virtus castitatis Pelagiae cum sociabus ad praefata opera sufficere poterat; adiecta determinatione divinae gratiae actualis, quae etiam sine habitu, accedente speciali concursu, sufficere potuisset. Denique Salomon partim ex ingenio naturali, partim ex sapientia ei per accidens praeter ceteris etiam iustus a Deo infusa, accedente excitatione specierum, adinvenire poterat tam extraordinarium explorandae veritatis medium absque uno habituali distincto a ceteris habitibus ordinariis sapientiae vel scientiae.

49. *Fructus Spiritus sancti quoniam de sic dicit.*

Fructus, de quibus hic agitur, sunt illi duodecim, quos enarrat Apostolus ad Gal. 5. dicens: *Fructus autem Spiritus sunt, Caritas, Gaudium, Pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas & mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Non tamen recensentur ibi in particulari omnes fructus Spiritus gratiae, ipsiusque sancti Spiritus, qui est gratiae largitor: sicut nec antea expressa fuerant omnia mala sine carnis opera; sed quotquot opera vel affectus sanctus Spiritus per suam gratiam in nobis non in se nobis operatur, fructus Spiritus sunt.

Pertinere ipsos ad ordinarias virtutes declarat.

Ceterum fructus nominatos pertinere ad aliquas virtutes ordinarias videtur manifestum: nam praeterque virtutes exprimentur propriis nominibus; adeoque significent habitus, vel potius connotant eorundem operationes, quibus ratio fructus praesertim competit, sicut e contra fructus carnis sunt ipsa mala opera. Quod si autem in quorundam fructuum explanatione Nonnulli inter se dissentiant, in hoc tamen conspirant, quod id in quo fructus statuant, sit sive virtus aliqua specialis; ejuque operatio, sive diversarum virtutum ordinariarum complexio. Solummodo gaudium, quod ex amore Dei nascitur, atque etiam pax sive tranquillitas mentis, quae ex destructione vitiorum, & statu gratiae ac amicitiae divinae oritur, non sunt in sententia Scoti & Aliorum operationes; sed quaedam passiones, quae consequuntur operationes; cum his tamen spectant secundario & consequenter ad eandem virtutem.

50. *Novem gratias gratis datas ex Apostolo recensentur.*

De Gratis gratis datis agit Scotus sup. n. 20. & seqq. Novem enumerat Apostolus 1. ad Cor. 12. *Alij quidem (inquit) per Spiritum datur sermo sapientiae: alij autem sermo scientiae secundum eundem Spiritum: aliter fides in eodem Spiritu: alij gratia sanctorum in uno Spiritu: alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.* Quae vocantur gratiae gratis datae, ut distinguantur contra gratias gratum facientes: haec enim etiam quoque gratis donentur, tamen conceduntur pro se & principaliter ad utilitatem propriam, ut gratas fiat aut

Qui distinguantur contra gratias gratum facientes.

maneat Deo is cui donantur: quales sunt habitus Virtutum Theologicarum, & gratiae quae actualis dicuntur: at gratiae gratis datae concedi principaliter solent ad utilitatem proximorum, ut per illas ipsi instruantur, vel excitentur ad fidem & bonitatem, aut etiam corporaliter adjuvantur. Quamvis simpliciter non repugnet gratiam gratis datam, v. g. gratiam miraculorum, dari alicui a Deo principaliter, ut ipsemet convertatur, vel conversus maneat ad Deum. Id tamen rarum est, & per accidens; regulariter autem & per se aliter fit. Ipsaeque gratiae gratis datae ex natura sua non magis spectant ad bonum spirituale habentis illam (prout spectat gratiam gratum faciens) quam aliorum.

Non sunt habitus ab ordinariis virtutibus distincti.

Quovis autem modo explicentur haec gratiae, non sunt habitus virtutum ab ordinariis distincti: sed consistunt, sive in speciali excitatione specierum, aut illustratione, vel etiam revelatione divina: sive in habitu per accidens infuso: sive in fide infusa, juncta speciali illustratione Dei: sive in extrinseca assistentia divina omnipotentiae. Ut proinde septenario virtutum numero, trium scilicet Theologicarum & quatuor Cardinalium cum annexis, nullus habitus per se infusus superaddendus videatur. Quamvis alioquin huic doctrinae nostrae (quae loquitur de eo, quod ordinariè fit, & in omnibus iustis locum habet) non repugnaret specialis infusio habitus supernaturalis Nonnullis facta ad faciendam.

QUAESTIO V.

De Subjecto Virtutum.

DE Virtutum Theologicarum Subjecto non est specialis difficultas. Constat enim apud omnes earum Subjectum esse animam quatenus est rationalis. Et quidem fides proximè Subjectatur in intellectu, sicut & ipse fidei assensus, qui est actus intellectus, juxta illud Apostoli ad Hebr. 11. *Fide intelligimus.* Spes autem & charitas, uti & illarum actus, sunt immediatè in voluntate juxta Doctores communiter. Quamvis enim haec potentiae non distinguantur ab anima realiter juxta Scotum & alios passim, in eaque proinde Subjectentur omnes praedicti actus & habitus realiter loquendo: tamen non solent ulli Doctores sic loqui, ut actus vel habitus intellectus Subjectari dicant in voluntate, vel contra, sed in anima prout subit rationem intellectus aut voluntatis respectivè.

51. *Quidnam Subjectum Virtutum Theologicarum.*

De Virtutibus etiam Moralibus, quae sunt ad alterum, v. g. justitia, Religione &c. satis conveniunt Doctores, eas in voluntate Subjectari; sicut in ista Subjectantur earundem actus.

Moralium Subjectum voluntatis.

Sed

non nascitur ex solo appetitu sensitivo: nam etiam ipsa voluntas habet in se proprias passiones, utiliter per habitum superandas. Deinde independenter ab actibus appetitus, voluntas indubie habet difficultatem circa objecta fortitudinis v.g. mortem seu pericula illius. Probatur III. Quia etsi in objectis nulla foret specialis difficultas, ipsa tamen voluntatis indifferentia sufficere posset ad habitum: sine dubio enim per exercitium actuum compararet speciale inclinationem ac facilitatem circa talia objecta, adeo et postea difficilius se ab illorum amore cohiberet. Quod etiam in objectis naturae delectabilibus ostendit ipsa experientia: ad illa enim etsi homo sit ab initio inclinatus, per exercitium tamen vitiosum acquirit multo maiorem inclinationem. Quinimmo si in voluntate non darentur habitus virtuosus fertilitatis & temperantiae, licendum potius foret, ipsam voluntatem munus harum virtutum subire, quatenus suppositis supponendis ex se est facilis & expedita ad actus bonos in istis materiis. Sicuti nonnulli, ab Angelis non patientibus difficultatem in bono excludunt virtutes morales superadditas, dicentes ipsas potentiam voluntatis subire singularum officium, quatenus ad singulorum actus est prompta & expedita. Denique, ut ad hominem arguamus contra adversae partis Auctores, existimantes habitum virtutis etiam independenter a prudentia non posse inclinare in malum; item in iustis dari temperantiam & fortitudinem per se insulam: manifestum est habitum appetitus sensitivi; utpote non inclinantes in ipsam honestatem, sed in actum physice quasi spectatum, posse inclinare in actus vitiosos: cum nihil obstat posset, nisi quod virtus tantum respiceret actus sub motivo honestatis. Similiter nullam veri specie Virtutes supernaturales adscribuntur appetitui sensitivo, in quo tantum sunt qualitates materiales, inclinantes similiter tantum in actus materiales ejusdem potentiae, non autem efficientes actus supernaturales & spirituales voluntatis.

Nunc inquiritur, utrum saltem aliqui habitus proportionati in appetitu sensitivo generentur. Ad quod Scotus sup. n. 13. & alii Doctores satis communiter respondent affirmativè: nam experimur per exercitium passionis ipsius appetitus valde componi; id autem non potest tribui habitibus voluntatis; voluntas enim immediatè non dirigit appetitum, immo in motibus primò primis appetitus illam praevenit; quae proinde praevenit non potest fieri per subsequens voluntatis exercitium; sed per praevenit habitum ipsius appetitus. Deinde sicut voluntas, sic & appetitus sensitivus, per exercitium fit facilis & inclinatus in objectum virtuosum, licet voluntas sola illud appetat sub ratione honestatis. Denique appetitus sensitivus

non obedit per omnia voluntati; ergo ut facilius obediat, necesse est ipsum habituari circa idem objectum, circa quod est habituata voluntas.

Utrum verò tales habitus in appetitu sensitivo existentes appellandi sint virtutes, est controversia de nomine. Certè non sunt ita appellandi in omni rigore: cum virtus proprie sit habitus electivus, adeoque pertineat ad potentiam electivam, id est, voluntatem. Deinde in nulla potentia est proprie virtus, in qua esse non potest proprie virtutis actus, hic autem in appetitu sensitivo esse non potest, cum ille tantum versetur circa delectabile seu commodum, actus autem virtuosus versari debeat circa honestum ut sic. Alioquin quia tales habitus, dum inclinant in actus sensitivos, per sympathiam etiam inclinant voluntatem ad actus bonos & honestos, eisdemque subserviunt ac velut subsidiarii sunt, possent largè appellari virtutes: maxime quia motus inordinati appetitus sensitivi solent quoque largè peccata & moraliter mala appellari, & habituales inclinationes correspondentes, vitia.

Sed difficultate non caret, cur potius datur habitus in appetitu sensitivo, quam in potentia loco motiva: cum ambae potentiae sint necessariae & ad unum determinatae. Deindeposito voluntatis imperio, appetitus obedit necessariò, si possit; vel necessariò non obedit, si non possit; ut autem obedire possit, non facit habitus, qui videlicet non dat, sed supponit posse, & tantum addit facilitatem. Nihilominus responderi in primis potest non deesse, qui etiam ponunt habitum in potentia locomotiva, in quantum movetur motu arbitrario; eò quod etsi despotice obediat, & necessariò eliciat actum suum; tamen non nisi applicata à voluntate, & in quantum applicata: tunc autem efficit quidem motum necessariò; tamen illum, quem efficit, praesente habitu efficit expeditius, ut patet in cytharædis &c. Deinde differentia inter utramque potentiam est, quod locomotiva obediat despotice; appetitus autem potestice, & saepe resistat: adeoque habitus in eo plurimum conducunt, ut obediat eà occasione, quâ non obediret, si habitu caret; etsi equidem quando tunc obediat, necessariò id faciat. Itaque habitus praestant, ut appetitus minus reluctetur, & obediat voluntati imperanti v.g. remisè, qui aliàs non obediret, nisi efficacius imperanti.

QUESTIO VI.

De Connexione Virtutum.

Dico I. Virtutes sunt necessariò connexae cum prudentia proportionata. Dico proportionata: totalis cum prudentia

54. An istem sint appellandi virtutes.

55. An vel cur potius in appetitu, quam in loco motiva huiusmodi habitus generentur.

56. Virtutes sunt connexae.

53. An habitus proportionati generentur in appetitu sensitivo.

Herinc Sum. Theol. Pars III.

